

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему: Модальні дієслова в сучасній англійській мові:
семантичний та функціональний аспекти

Студентки групи МЛа 01-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійної програми Англійська мова і
література, друга іноземна мова, переклад
Орос Марії Богданівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Мусієнко Юлія Анатоліївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugrian Philology

Term Paper

Modal Verbs in Present-Day English: Semantic and Functional Aspects

MARIIA OROS

Group MLE 01-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

YULIIA MUSHIENKO

PhD (Linguistics)

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	7
1.1. Поняття модальних дієслів та їх граматичні характеристики	7
1.2. Семантика: значеннєве забарвлення модальних дієслів і його підвиди	8
1.3. Функції: вплив модальних дієслів на комунікацію	11
Висновки до Розділу 1	12
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	13
2.1. Особливості вживання модальних дієслів на політичній арені	13
2.2. Пропаганда, маневрування, маніпуляція, відмовки як функціональний аспект модальних дієслів в інтерв'ю Джо Байдена та Дональда Трампа	17
2.3. Порівняння висловів на тему російсько-української війни Джо Байдена та Дональда Трампа	24
Висновки до Розділу 2	25
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	27
РЕЗЮМЕ	30
SUMMARY	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	32
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	34

ВСТУП

Дана курсова робота присвячена темі модальних дієслів, а також їх граматичним характеристикам, семантичному забарвленню та функціональним аспектам. Це дослідження є важливим, адже ми не завжди задумуємось як саме модальні дієслова впливають на щоденну комунікацію, а також який функціональний вплив вони мають на політичний дискурс.

Модальні дієслова включають в себе поняття «модальність», що означає ставлення мовця до ситуації або ж межу між реальним та нереальним. Вона може передавати заборону, наказ, обов'язок, можливість, бажання, намір, рекомендацію тощо. Деякі модальні дієслова є схожими по значенню, але якщо вжити їх майстерно і влучно у висловлюванні, можна дати йому зовсім інший зміст. Це ми підтвердимо на базі дослідження відомих цитат політиків. Теоретичним підґрунтям даного дослідження прислужили видання та рукописи дослідників із лінгвістики: Войналович Л. П. (2013, 2014, 2017), Євченко В. В. (2004), Касіян Г. В. (2015), Котнюк Л. Г. (2018), Ніконова В. Г. & Гарбар І. О. (2016), Перішко І.В., Велика А. М. & Птуха В. А. (2023), Петренко В. (2017), Самойлова І. В. & Подвойська О. В. (2016), Bybee J. L., Perkins R., & Pagluica W. (1994) та інші.

Актуальність цього дослідження полягає в тому, що лінгвісти надалі продовжують досліджувати усі аспекти модальних дієслів, адже у сучасному світі роль політичної арени є значущою. Саме тому необхідно й надалі робити обстеження висловлювань політиків, щоб помітити своєчасно їхні наміри та справжні бачення ситуацій.

Об'єктом дослідження є модальні дієслова в англійській мові.

Предметом дослідження є семантика і функціональний аспект модальних дієслів у англійській мові.

Метою дослідження є провести паралелі між семантичним забарвленням модальних дієслів в англійській мові та їхнім функціональним фактором у царині політичного дискурсу.

Мета курсової роботи також окреслює певні **задачі**:

- Дати тлумачення поняттю модальних дієслів та терміну «модальність».
- Охарактеризувати граматичний аспект модальних дієслів і збагнути, що відрізняє їх від інших дієслів.
- Роз'яснити семантику модальних дієслів та що їх може об'єднувати або навпаки відрізняти.
- Дослідити функції модальних дієслів та їхній вплив на комунікацію.
- Зануритись в політичний дискурс, пояснити цей термін та обґрунтувати важливість використання модальних дієслів у ньому.
- Проаналізувати висловлювання Джо Байдена та Дональда Трампа на тему російсько-української війни (й не тільки); дослідити модальні дієслова, які використовують мовці; пояснити, для чого вони їх використовують.

Матеріалом дослідження є цитати екс- та чинного президентів Сполучених Штатів, а саме Дональда Трампа та Джо Байдена.

Теоретична значимість дослідження вбачається в тому, що отримані результати можуть сприяти подальшому дослідженню використання модальних дієслів на політичній арені.

Практична цінність полягає в тому, що її висновки можуть використовуватись студентами, які вивчають політичний дискурс або розглядають функції модальних дієслів у комунікації.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, резюме, summary, а також списку використаної літератури та джерел ілюстративного матеріалу.

У **Вступі** зазначається вибір теми, мета дослідження, його завдання, і зазначена теоретична й практична значущість.

Розділ 1 “Теоретичне підґрунтя дослідження модальних дієслів в сучасній англійській мові” описує теоретичні відомості про модальні

дієслова, його граматичні, семантичні та функціональні аспекти, а також термін «модальність».

Розділ 2 “Семантичні та функціональні особливості модальних дієслів в сучасному англomовному політичному дискурсі” присвячений власному дослідженню цінності модальних дієслів на політичній арені та показує, чому вони є важливим капіталом у політичному дискурсі.

Загальні висновки зображують підсумок досягнень дослідження та підкреслюють найважливіші теоретичні та практичні пункти.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Поняття модальних дієслів та їх граматичні характеристики

Почнемо з того, що модальні дієслова – це окрема каста дієслів в граматиці англійської мови. Вони відокремлюються від інших дієслів, адже є службовими та несуть в собі сенс показати ставлення мовця до ситуації чи певного висловлювання. Ця категорія ще називається модальним ставленням від терміну «модальність» (Перішко, 2023: 262).

Як зазначала Войналович Л. П. (2014), «модальність» (від латині *modus* – міра) – це функціонально-семантичний розряд, за допомогою якого можна висловити співвідношення реального та нереального. Проте, це можна вважати тільки першим модальним шаром або первинною модальністю, за якою ховається другий шар або ж вторинна модальність – позиція мовця на рахунок певного становища.

Без сумніву, можна зробити остаточний висновок, що їх неможливо вбачати як самостійний член речення. Ще одним яскравим доказом цього є те, що у модальних дієслів не існує граматичної категорії – з них неможливо утворити інфінітивну форму, дієприкметникову форму чи герундій. Однак, вони беззаперечно мають форму способу і часу (Перішко, 2023: 262).

Насамперед, торкаючись теми граматичних характеристик, неможна не згадати основні з них.

- По-перше, до модальних дієслів не додається флексія –s або ж –es у третій формі однини (*He can swim.*).
- По-друге, при будіванні заперечної форми чи питальної, ми не вживаємо разом з ними допоміжні дієслова (*My mom doesn't know how to cook. May I open the window?*).
- По-третє, коли ми вживаємо інші дієслова після модальних, вони мають інфінітивну форму без частки “to” (*She must be eighteen to watch this*

movie.”). Одним з винятків є модальне дієслово “ought to” (*She ought to apologize for what she did.*).

Наостанок, усі модальні дієслова не мають форм інфінітиву та Партиципу, однак мають дві негативні форми, а саме повну і скорочену. Їх також можна вживати у коротких відповідях на запитання (*No, you mayn't. / No, you may not.*) (Ніконова & Гарбар, 2016: 64).

1.2. Семантика: значеннєве забарвлення модальних дієслів і його підвиди

Почнемо з того, що модальні дієслова мають низку значень і кожне з них варто розглядати окремо. Адже, використовуючи їх у повсякденному мовленні, ми маємо бути обережними з їхньою імплементацією у наші висловлювання, так як іноді між значеннями є тонка межа.

Спочатку розглянемо «найбагатше» модальне дієслово **can** та його 2 форми – **could** і **be able to**. Вони мають наступні семантичні забарвлення:

➤ Здатність/навички, усвідомлення. У цьому значеннєвому випадку *could* матиме індикацію минулого часу, а *will be able to* – майбутнього (*They can write. My friend could play the guitar well. I can hear you well. She will be able to dance soon.*).

➤ Можливість. Обставини дозволяють чомусь трапитись (*You can snowboard as it has been snowing for a week.*).

➤ Дозвіл. У цьому значенні *can* є рівноцінним з *may* (*You can leave the classroom.*).

➤ Заборона. Тут ми вживаємо негативну форму *cannot/can't*. (*You can't talk in the library out loud.*).

➤ Прохання. Найкраще буде використати *could*, адже він передає більший ступінь ввічливості (*Could you give me a piece of paper?*) (Bybee, Perkins, & Pagliuca, 1994: 177).

Тепер пропоную розглянути модальне дієслово **may**. Воно має додаткову форму минулого часу – **might**, та підпорядковує таку низку значень:

- Дозвіл. (*You may sit down.*)
- Прохання. (*May I ask your phone number?*)
- Пропозиція щодо допомоги. (*May I help you with gardening?*)

(Ніконова & Гарбар, 2016: 66-67).

➤ Можливість факту, припущення, невизначеність. У цьому випадку модальне дієслово *may* супроводжуватиме інфінітив недоконаного виду (з посиланням на теперішнє чи майбутнє) або ж перфект – минуле (*It may rain today. It may have been a better idea to stay in class.*) (Котнюк, 2018: 94).

Наступне модальне дієслово на розгляді – **must**. Воно є унікальним, адже його можна вживати тільки у теперішньому часі, так як воно має тільки форму теперішнього часу. *Must* має теж декілька різноманітних значень. Найпоширенішим є обов'язок або примушування з точки зору мовця (*She must obey the rules!*). Також – необхідність часто з референсом на майбутні події (*I must finish writing my essay till the noon, otherwise I will be punished.*). Наостанок, абсолютно протилежне значення – заборона на щось. У цьому випадку ми маємо обов'язково вжити негативну форму - повну або скорочену (*You must not / mustn't smoke in here.*) (Coates, 1995: 30-34).

Далі слідує модальне дієслово, яке часто не носії англійської мови плутають з *must* – **have to**. Причиною цьому є те, що воно теж несе в собі сенс зобов'язання та необхідності. Проте, тепер воно не витікає з точки зору мовця, а із самих обставин (*My friend has to wear a warm coat now, as she has moved to Norway.*). Ще один цікавий аспект, що *have to* має форму минулого часу – *had to*. Саме через цю його особливість, іноді коли ми маємо виразити необхідність, семантичне відтворення якого має *must*, але у минулому часі, ми вживатимемо саме *had to*: через відсутність форми минулого часу в

модального дієслова *must* (*She had to call me yesterday.*) (Hall & Folley, 2003: 182-183).

Тепер постає питання – чи є якась різниця між попереднім модальним дієсловом і наступним **to be to**? Звісно що є і досить суттєва! По-перше, за допомогою нього можна висловити сувору заборону (*You are not to drop out of school!*). По-друге, ми передаємо нотку наказу (*All my employers were to submit all assignments on time!*). І по-третє, воно може мати контекст обов'язку, але у цьому випадку ми апелюємо на певні плани або зорганізованість подій (*She is to arrive to Kyiv tomorrow.*) (Войналович, 2017: 355).

Модальне дієслово **ought to** має тільки одну форму, яка може посилатись на теперішній і майбутній час. Їого особливістю – як і *have to* – є те, що до нього приєднана частка *to*, після якої обов'язково слідує інфінітив. Взаємозамінне йому модальне дієслово є **should**. Найголовніші сутності, які вони передають, є:

- Моральне зобов'язання, яке часто не виконується (*You ought to stay faithful after minor arguments.*).
- Докір. Найчастіше у цьому випадку вживається комбінація цього модального дієслова з Present Perfect (*You ought to have listened to my tips.*). Якщо ми вживаємо цю комбінацію, але *ought to* поставлене в негативній формі, воно нестиме сенс «жахливої зробленої помилки», за яку ми теж докоряєм (*You oughtn't to have spoken to that stranger!*).
- Ймовірність, яка є логічною через ряд природніх причин (*She ought to be thirsty now – she has just run a couple of kilometers. Beetroot ought to grow in the Central part of Ukraine.*)
- Доцільність (*You ought to get examined.*) (Ніконова & Гарбар, 2016: 71-73).

Розгляньмо ще одне модальне дієслово – **shall**. Як писала Перішко І. (2023) у своїй статті, воно може бути схожим по значенню з попереднім

should, однак тут воно виражатиме абсолютний суворий наказ, а не рекомендацію (*You shall give me the keys right now, otherwise you are fired!*).

Ще одна суть, яку варто згадати, у питальних реченнях *shall* може мати на увазі пропозицію або прохання про пораду (*Shall I help you with shopping? Shall I buy this dress or not?*) (Ніконова & Гарбар, 2016: 72).

Що ж стосується модального дієслова **will** / **would**, перелік його значень трактує:

➤ Бажання, намір, обіцянка. *Would* посилається на минулий час у непрямій мові (*I will check on my mom more often. I told her I would text her that night.*).

➤ Передбачення у теперішньому або майбутньому (*This will be our taxi. That would be my friend!*) (Ніконова & Гарбар, 2016: 74-75).

Модальне дієслово **need** апелює на необхідність або потребу чогось (*You needn't invest so much money into beauty procedures.*). Нерідко його використовують в комбінації з Перфектом (*You needn't have called her names.*) (Войналович, 2013: 30).

Підводячи до кінця цього списку, залишається на розгляді останнє модальне дієслово **dare**, яке міститься у неформальній фразі-кліше «*How dare you?*» (Van der Auwera, 2019: 32). Його можна перекласти як «*Як ви смієте?*».

1.3. Функції: вплив модальних дієслів на комунікацію

Насамперед, зазначимо знову, що не варто «зловживати» модальними дієсловами і слід бути обережними з ними у мовленні. Коли ми чуємо як наш співрозмовник їх використовує, ми відразу можемо зрозуміти його ставлення до ситуації, його погляди та бачення. Саме через ці моменти, особливо спілкуючись із людиною, яка вчить іноземну мову, можуть виникати непорозуміння.

Порівняймо модальні дієслова у контексті «*Чи можу я відчинити вікно?*». Грамотний мовець, скоріш за все, перекладе це запитання за

допомогою 2 модальних дієслів – could або ж may (*Could I open the window? / May I open the window?*) (Huddleston, & Pullum, 2002: 205).

Погляньмо на інший випадок, коли це речення має перекласти українець, що вивчає англійську мову. Через багатозначність модального дієслова «могти» в українській мові, може статись конфуз. Українець може не відчувати (не вивчавши правил до цього), що can має відтінок фізичної можливості (наприклад, могли грати у футбол). Тому ситуація, коли він запитає “*Can I open the window?*” є звичайною. Далі вже все залежить від іншого мовця, хоча скоріш за все він зрозуміє українця і не придасть цьому великого значення.

Однак, такі ситуації у щоденному спілкуванні з друзями чи товаришами не можуть прирівнюватись до професійного спілкування. Скажімо, працюючи на англійській фірмі, ми не можемо допускати таких випадків, адже це поставить під питання нашу компетентність, рівень мови, здібностей тощо.

Висновки до розділу 1

Отже, у цьому розділі ми виконали такі задачі:

1. Розтлумачили термін «модальність», згадали які існують його тлумачення різних авторів – Войналович Л. П. та Перішко І. В..
2. Розглянули семантичний аспект кожного модального дієслова, перерахували їхні значення, надали приклади використання.
3. Об’єднали деякі модальні дієслова у групи за схожим значенням або вживанням.
4. Звернули увагу на функціональний аспект і як він може впливати на комунікацію.
5. Розміркували над тим, чи варто бути обережними з їх вживанням через аспект модальності. Навели приклад ситуації неправильного вживання “can” і чому цього варто не допускати особам, які вчать іноземні мови.

РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Особливості вживання модальних дієслів на політичній арені

Політичний дискурс, як зазначав Петренко В. (2017), є значущим предметом дослідження на сьогодні. Політична арена спостерігається багатьма людьми та певними угрупованнями – себто звичайними громадянами, цивільними та військовими, засобами масової інформації, власниками брендів-гігантів тощо. Саме тому політики мають бути дещо розсудливими, коли ті дають інтерв'ю журналістам або ж стикаються з пересічними людьми на вулиці та відповідають на їх питання. Їхні відповіді чи твердження можуть поставити на карту їхню політичну чи економічну компетентність, змусити виборців засумніватись у правильності свого вибору та врешті-решт зруйнувати чи підірвати їхню репутацію. Саме тому, дефініція політичного дискурсу включає в себе мистецтво вираження думок, майстерство якісного спілкування та політичної коректності.

Термін «політична мова» має на меті підкреслити те, що політикам потрібні якісь засоби з метою відвернутись від незручних питань чи стверджень. У них з'являється потреба лінгвістичних методів для того, щоб переконати суспільство або особу, що думка мовця є правильною і істинною (Самойлова & Подвойська, 2016: 235).

Навіть якщо ми подивимось на ситуацію у нашій країні, можна побачити що найвідоміші політики, а саме **Президент України Володимир Зеленський**, майстерно і влучно відповідає на делікатні питання. Погляньмо на інтерв'ю від NBC, де журналіст задає колосально важке та багатогранне питання про протиповітряну оборону та його виробництво для нових наслідків у російсько-українській війні. Український Президент відповідає таким чином: «Нам потрібно зберегти нашу країну. Тому один із шляхів – це спільне виробництво ППО.» (*Втома від війни, зміни у військовій стратегії*

та чи можливі мирні переговори. Про що розповів Зеленський в інтерв'ю NBC - BBC News Україна, 2023).

Що саме ми бачимо у такій відповіді? Питання було поставлено чітко, та коли ми розмірковуємо над ним, виникають такі асоціативні думки в голові – коли воно почне вироблятися, скільки грошей потребуватиметься для цього, які саме гроші використовуватимуться (в борг від Європейських Країн/Америци чи з українського бюджету), чи є воно життєво-необхідним і вирішальним у ході війни, чому це не робилося раніше тощо. Проте у політика є своя унікальна відповідь, яка по суті не дає ніякої чіткості, ніяких обіцянок. Єдине, що можна припустити, що деякі країни згодяться на співпрацю і дадуть відповідну допомогу.

Однак найцікавіше у відповіді Володимира Зеленського є те, що він наголосив, що «нам потрібно зберегти нашу країну». У цьому висловлюванні закладається деякий потаємний сенс, який можна відчутти на рівні підсвідомості. Коли ми кажемо, що нам потрібно щось зробити, мається на увазі, що наразі існує якась потреба або ж сильніше значення – необхідність для нас. У нашому випадку ця необхідність матиме вплив на цілу націю, на її збереження та запобігання якомога більшої кількості жертв і цивільних, і військових. Саме тому пан Зеленський використовує це модальне дієслово з метою:

- маніпулювати почуттями громадян інших країн (щоб ті підтримали рішення фінансової допомоги Україні та співпраці з нею)
- спекулювати на темі війни (щоб політики приймали рішення на нашу користь та пришвидчували свої ходи)
- ставить під питання погляди інших впливових політиків (н-д, ситуація коли Президент Угорщини Віктор Орбан не підтримував санкції проти Росії)
- враховуючи попередній пункт, змушує українців змінити свою політичну позицію (н-д, ставлення до Віктора Orbana) та викликає певні суперечки (н-д, між українцями та угорцями)

Через вище перелічені причини ми можемо досягнути важливості модальних дієслів у політичному дискурсі і яку роль вони можуть зіграти у подальших подіях.

Кожний виступ впливової політичної особи є пропагандою власних думок, бачень, намірів та цілей (або ж не тільки власних, а я конгресу / уряду / парламенту тощо). Проте, як ми вже з'ясували вище, політикам необхідно бути розсудливими у своїх промовах та обережними з висловлюваннями, так як ті можуть викликати обурення чи негативну реакцію населення. Саме тому є необхідний для них засіб маневрування, маніпуляцій та відмовок як – модальні дієслова (Касіян, 2015: 259).

Тепер звернімо увагу на інший не менш цікавий випадок **промови англійською мовою Президента України Володимира Зеленського**.

Як зазначає дипломатичний кореспондент Пауль Адамс у своїй статті, пан Зеленський не гає часу і переходить до суті. Він є майстром слова і чітко знає, як добитись допомоги і визнання трагедії ситуації в Україні. Варто зазначити також, що ця промова була адресована членам парламенту Великої Британії, а також звичайному народу. Таким чином, він зближує ці дві нації однією спільною проблемою і одним болем (хоча він не називав імена воєнних лідерів). Апелюючи на знакову промову Вінстона Черчилля 4 червня 1940 року, той провів паралелі між болісними історичними викликами для британців та українців. Президент України порівняв 13 днів війни в Україні та епохальну і визначальну битву Британії у Другій світовій війні (Adams, 2022).

Цитата воєнного діяча Черчилля трактує «"We shall fight in the woods, in the fields, on the beaches, in the cities and villages, in the streets, we shall fight in the hills" (Adams, 2022). Як ми вже вище зазначили, пан Зеленський влучно вжив її, щоб викликати почуття емпатії до нас, українців, і посилити постачання зброї та будь-якої іншої допомоги для наших військових. Проте, нас цікавить ще один функціональний аспект, а саме вжите модальне дієслово **“shall”**.

Це модальне дієслово в українській документації має більш категоричне значення, ніж у англійських документах, хоча воно теж має значення сильної заборони у формальних документах (законах, положеннях угодах (Євченко, 2004: 144).

Розгляньмо 22 статтю Конституції України, яка свідчить, що «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані» (*Конституція України*, б. д.). Словосполучення «не можуть» явно означає сувору заборону або ж наказ. А тепер порівняймо англійський варіант цієї статті: “ Constitutional rights and freedoms are guaranteed and shall not be abolished.” (*CONSTITUTION OF UKRAINE*, б. д.). Ми бачимо, що англійський варіант цього словосполучення є shall. З 1 розділу ми впевнились, що shall (окрім значення наказу) ще може перейняти значення модального дієслова **should**, одне з яких є моральне зобов’язання.

Роблячи висновок з невеликого попереднього дослідження Конституції, можна побачити тонку нотку пропаганди і маніпуляції у вислові Черчилля, а також в його цитуванні Зеленським. Адже кажучи, що ми маємо боротись всюди, використовуючи “shall”, ми можемо використати двозначність, адже це не тільки наказ, а ще й моральне зобов’язання. Цебто наразі у стані війни та визначному періоді для історії України та її подальшому існуванню, місцю на політичній арені тощо, це наш моральний обов’язок захищати її повсюди.

На мою думку, це було дуже влучне використання, хоча з першого погляду, можна й не зрозуміти, що в цій фразі є якась амбівалентність та двоїстість.

Це підтверджує вигоду і корисність модальних дієслів на політичній арені у та показує їх семантичні особливості у політичному дискурсі. Наостанок, вони мають величезний функціональний вплив на непряму комунікацію між слухачами-громадянами та політиками через засоби масової інформації, інтерв’ю, промови, тези, вислови у інтернеті тощо.

2.2. Пропаганда, маневрування, маніпуляція, відмовки як функціональний аспект модальних дієслів в інтерв'ю Джо Байдена та Дональда Трампа

Варто почати з того факту, що **Джо Байден** у своїх промовах майже завжди має сильну позицію щодо підтримки України, постачання зброї та амуніції (за що його часто критикують громадяни США). Проте, теперішній Президент Сполучених Штатів влучно маневрує у своїх твердженнях, використовуючи модальні дієслова.

У першу чергу, пропоную подивитись на яскравий приклад того, що Байден справді підтримує Україну у ситуації російської агресії. Коли вони зустрілись із Зеленським віч-на-віч у Білому Домі, президент США промовив таку фразу: *«We'll continue to supply Ukraine with critical weapons and equipment as long as we can...»* (*Remarks by President Biden and President Zelenskyu of Ukraine in Joint Press Conference | The White House, б. д.*). Для того, щоб підтвердити свою остаточну думку про підтримку сторони України та пропагувати цю думку серед громадян своєї держави, Байден використовує модальне дієслово *will*. Тут воно певно має значення бажання, наміру та обіцянки.

Тепер розглянемо ще один випадок, коли Президент США сам доповнив свою думку іншим модальним дієсловом та ніби дав своєму висловленню потаємний сенс та намір: *«The American people can be and should be incredibly proud of the part they played in supporting Ukraine's success.»* (*Remarks by President Biden and President Zelenskyu of Ukraine in Joint Press Conference | The White House, б. д.*). На початку той використовує у мовленні *can*, що може мати сенс можливості, адже вони доклали своїх зусиль у нашому успіху (тому й можуть пишатись своєю участю в цьому). Але далі, президент ніби виправляє себе, адже хоче донести іншу, сильнішу та категоричнішу думку. Тому той використовує модальне дієслово *should*, що може мати нотку доцільності, правдоподібності, а також легкого підштовхування громадян до віри в його думку. Іншими словами, це можна

вважати прикладом пропаганди своїх вірувань за допомогою майстерного вживання модальних дієслів.

Можна було б до сих пір вважати, що модальні дієслова не несуть такої значимості. Погляньмо на схожий випадок з попереднім: «*Right now, we ne— we have to make sure they win the war.*» (*Remarks by President Biden and President Zelenskyu of Ukraine in Joint Press Conference | The White House, б. д.*). Якщо прочитати це речення повністю і знати контекст цієї промови, ми можемо виявити, що спочатку Байден хотів сказати *need*, замість *have to*. Але судячи з розділового знаку – дефісу, він вчасно зупинився і, скажімо, виправив самого себе. Чому ж він це зробив? Тому що мав намір та прагнення підсилити свою думку. Він не має на увазі, що у США чи у нього самого є необхідність переконатись, що Україна виграє цю війну. Насправді, він хотів висловити іншу думку, що це їхнє зобов'язання, що автоматично робить це висловлювання сильнішим та показує явно більшу підтримку Україні.

Наступна цитата від Джо Байдена твердить: «*If you're being celebrated by Russian propagandists, it might be time to rethink what you're doing.*» (*Remarks by President Biden and President Zelenskyu of Ukraine in Joint Press Conference | The White House, б. д.*). Не дивлячись на те, що це перший тип умовних речень, Байден з якоїсь-то причини вживає модальне дієслово *might*. Чому ж він вживає саме його? Як ми нещодавно аналізували в попередньому пункті, політичний дискурс досі важкий для розуміння, й існує він через певні важливі фактори. Політикам необхідно бути дещо обережними у своїх промовах, адже одне єдине лишнє слово може коштувати їм репутації і авторитету на цінній політичній арені. Тому не завжди висловлюватись категорично і негативно в бік інших політиків, з яких пізніше можна мати зиск, є гарною ідеєю. Байден обізнаний у цій сфері та майстерно володіє себто політичною мовою, тому вживає нейтральне модальне дієслово *might*. По-перше, у цьому контексті воно звучить саркастично, а це один з підвидів гумору, що вже автоматично зм'якшує це висловлювання. По-друге, воно має

семантичну функцію припущення та невизначеності, що також грає на руку президенту США. Якби ми його перекладали на українську мову, то певно вжили б слово «можливо», а у повному контексті «можливо, настав час переосмислити, що ви робите». Погодьтеся, це був найкращий варіант бути нейтральним і категоричним водночас.

Погляньмо на ще одне висловлювання Джо Байдена, яке ілюструє важливість правильного вживання модальних дієслів та як можна вміло демонструвати відмовку. Цитата слідує: «*Not to promise — not — not making promises, but hopeful we can get there. I think we can.*» (*Remarks by President Biden and President Zelenskyu of Ukraine in Joint Press Conference | The White House*, б. д.). Тобто, коли той стикається з незручним питанням, чи журналісти ставлять його в незручне становище, Джо попереджує, що не може робити обіцянки, проте у нього є можливість цього досягти. Рівночасно він не дає обіцянку, проте не стверджує, що він не в силах здійснити, що від нього вимагають. Саме тому він використовує модальне дієслово *can*, що має семантичний відтінок можливості, здатності, скептицизму. Проте у нього точно немає семантичних функцій обіцянки чи відмови.

Наостанок, пропоную приділити увагу ще одному виразу теперішнього Президента США: «*Putin is banking on the United States failing to deliver for Ukraine. We must, we must, we must prove him wrong.*» (*Remarks by President Biden and President Zelenskyu of Ukraine in Joint Press Conference | The White House*, б. д.). Не говорячи про те, що він потужно підтверджує свою ж думку, повторюючи модальне дієслово *must* аж три рази, можна зрозуміти, що в цьому реченні кроїться важлива суть. Байден стверджує, що вони мусять або ж вони є зобов'язаними довести Путіну, що той помиляється. Вживання дієслова *must* у цьому контексті дуже влучне та логічне, адже воно найкраще передає сильну повинність або ж примушування з точки зору мовця – тобто Джо Байдена. Іншими словами, він не тільки показує якийсь сильний обов'язок, а й підтверджує, що це його власна позиція та думка (або ж конгресу чи партії), що є досить сміливим у політичному дискурсі. Й знову ж

таки, це показує політичні погляди Байдена та його хоробре висловлювання підтримки у наш бік.

Тепер погляньмо на іншого політика, скандально відомого, який теж багато висловлювався на різноманітних інтерв'ю щодо теми російської агресії та російсько-української війни. Так, мова заходить за экс-президента США – **Дональда Трампа**. Певно, що коли українці намагаються згадати про його відомі вискакування, перше, що приходить в голову це *«If I'm president, I will have that war settled in one day, 24 hours.»* (READ: Transcript of CNN's town hall with former President Donald Trump | CNN Politics, 2023a). Певно, що тоді багатьом людям стало цікаво як він збирається виконати цю місію, тому кореспондентка задала йому зустрічне логічне питання, як саме він зможе закінчити війну у такий маленький відрізок часу як одна доба. Відповідь Трампа шокувала і певно шокує до сих пір багатьох: *«First, I'll meet with Putin, I'll meet with Zelenskyu. They both have weaknesses and they both have strengths. And within 24 hours that war will be settled. It will be over. It will be absolutely over.»* (READ: Transcript of CNN's town hall with former President Donald Trump | CNN Politics, 2023a).

Не дивлячись на те, що це висловлювання не несе в собі ніякої конкретики, чітко розкладених планів та власної політичної позиції, можна побачити майже в кожному реченні вживане модальне дієслово “will”. Розглядаючи його семантичну функцію, можна зробити висновок, що Трамп намагається показати свій чіткий амбіційний намір та дати всьому світу обіцянку, що так точно трапиться (якщо ж звісно його виберуть наступним президентом). Воно є досить сильним по своєму значенню і несе в собі нотку категоричності. Саме тому, почувши таку сильну промову, це повідомлення може бути маніпулятивним і, як наслідок, змусити виборців США проголосувати за нього у наступних виборчих кампаніях. Окрім самих громадян Штатів, це ще викличе гігантську підтримку з точки зору українців, та у цілому зміцнить авторитет цієї особи на політичній арені.

Згідно з опитуванням від NV New Voice, яке проводилось з 27 листопада до 3 грудня (та участь в ньому взяли близько 5 тисяч громадян Штатів), наразі близько 31 відсотка американців не підтримують те, щоб так багато допомагати Україні (*Майже половина американців підтримують надання допомоги Україні від США або вважають її недостатньою — опитування, б. д.*). Під допомогою вони мають на увазі постачання власної зброї, танків, ракет, амуніції тощо. Чим далі продовжується і загострюється війна, тим більше вони будуть протестувати через цей фактор. Дональд Трамп майстерно використовує цю статистику і прогнози, кажучи наступне: *«I want Europe to put up more money. Because they're in for 20 billion, we're in for 170. And they should equalize.»* (READ: Transcript of CNN's town hall with former President Donald Trump | CNN Politics, 2023a). У цьому випадку модальне дієслово *should* може бути багатогранним, але воно, скажімо, матиме різне забарвлення для людей різних політичних позицій. Для мешканців Сполучених Штатів це може здатись докором, адже *should* може мати таку семантичну функцію. Себто екс-президент докоряє Європі за те, що вона не доставляє таку ж кількість ресурсів Україні, хоча ми співіснуємо на одному континенті. Також це можна зрозуміти з іншого боку – відтінок доцільності. Тобто це буде доцільно, що Європа допомагатиме більше, адже у нас є єдиний ворог, якого потрібно здолати, тому й власне допомога мала б бути рівноцінною. Або ж Дональд Трамп намагається дати Європі настанови, тому він рекомендує збільшити постачання допомоги. Наостанок, ще одне значення, яке можна відчуту у тому висловлюванні це моральне зобов'язання або обов'язок.

Розгляньмо ще один яскравий випадок маніпулювання та маневрування, де Трампа примушують відповісти на питання, що він думає про Путіна: *«How dare he say he's smart.... He's very smart. He's very cunning. And Putin made a bad mistake, in my opinion.»* (READ: Transcript of CNN's town hall with former President Donald Trump | CNN Politics, 2023a). Напевно важко зрозуміти це правильно так як це вирізка з контексту, але у першому реченні

Дональд висміює і саркастично повторює фразу, яка часто лунає про нього з відусіль – інтернет-дискусій, як правило. *Dare* вживається у цій фразі-кліше найчастіше і має нотку докору та обурення (*Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary*, б. д.). Іншими словами, його противники можуть посилити свою думку цим модальним дієсловом, надавши на суспільство мораллю та соціальними нормами (що потрібно допомагати тим, хто потребує цього). Чому ж не вжити у цьому випадку *could*? А причина насправді лежить на поверхні – воно не є таким категоричним та не несе в собі ідею вичитування моралей чи звичайну догану: воно є слабшим. Таким чином, можна неймовірно пропагувати свої думки і чинити тиск на людей.

Пропоную продовжити лінію з теперішнім президентом російської федерації, а точніше ставлення до нього Дональдом Трампом. Як ми вже зазначили у вище сказаних пунктах, політичний дискурс на то й називається політичним, що має свою певну модальність та навіть політичну мову. І це все неспроста, адже політики мають вміти тримати нейтральну позицію, проте не показувати якусь явну прихильність до будь-якої з сторін, якщо це несе ризик для їхньої подальшої репутації чи політичних відносин з іншими політиками / державами тощо.

У висловлюванні, яке я маю намір зараз проаналізувати, є чітке відображення попередньої думки. А саме:

- Дональд Трамп є у невідповідному становищі у Сполучених Штатах через свою погану політичну репутацію
- Попри це, він має амбіції балотуватись на посаду президента на наступних виборах
- Той чудово знає думки громадян своєї країни, а також неземні цифри мільярдів доларів допомоги, яка йде Україні
- Він не має чіткої позиції або не висловлює її – яку сторону він підтримує і продовжуватиме підтримувати після перемоги на виборах
- Він намагається зберігати нейтралітет, чим не загострює власні та політичні відносини між собою та президентами України та Росії

Зробивши висновок з попередніх пунктів та цього невеликого дослідження, пропоную прочитати відповідь Трампа на питання, чи той вважає Путіна військовим злочинцем: *«I think it's something that should not be discussed now. It should be discussed later.»* (READ: Transcript of CNN's town hall with former President Donald Trump | CNN Politics, 2023a). Знову ж таки питання, чому він вживає модальне дієслово should? Так як він намагається зберігати певний нейтралітет, щоб не ризикувати своїм вже незадовільним політичним становищем, використання should в цьому висловлюванні досить логічне, адже це засіб для відмовки. Тобто цим модальним дієсловом він відсторонюється від прямої, чіткої відповіді та робить своєрідний маневр. У українському варіанті ми могли б перекласти це як «не варто це обговорити наразі». Трамп міг сказати б й інші варіанти, наприклад «must be discussed later» або ж «has to be discussed later», так як це два найпопулярніші та доречніші варіанти, щоб відобразити обов'язок та сильну необхідність. Проте, як ми вже це дослідили, йому робити не слід.

Ще один яскравий доказ вище сказаному про намагання Трампа зберегти свій нейтралітет у російсько-українській війні, це фраза *«We have to get that war settled.»* (READ: Transcript of CNN's town hall with former President Donald Trump | CNN Politics, 2023a). По-перше, він каже «ми», чим вже не показує категоричність. Проте, він влучно завершує цю думку, вживаючи модальне дієслово have to. Де тут маневрування чи відмовка? Це ж модальне дієслово, що має семантичну функцію обов'язку чи необхідності. Тобто можна було б з цієї фрази відчутти пряму підтримку Трампа Україні. Але не забуваймо важливу різницю між модальними дієсловами have to й must:

- «have to» висловлює обов'язок, який витікає з обставин певної ситуації
- «must» позначає обов'язок з боку самого мовця

У цьому випадку, Трамп, не доповнюючи цю думку іншими реченнями, вже вкладає в нашу підсвідомість те, що є потреба закінчити

війну (бо це не вигідно США вкладати стільки коштів і не тільки), а також це потреба це самого экс-президента (це не його особисте бажання), а намір нації чи світу. Ще один раз це доказує той факт, що модальні дієслова є незамінним аспектом політичного дискурсу.

Тобто, маючи базові знання з теми модальних дієслів, можна використати саме те дієслово із саме тим значенням, яке підходить для вашої ситуації і допоможе вашому висловлюванню мати ще одну приховану думку на увазі.

2.3. Порівняння висловів на тему російсько-української війни Джо Байдена та Дональда Трампа

Як ми бачимо з попереднього дослідження висловів на тему російської агресії та доцільності надмірної допомоги США, можна зробити висновок, що і Джо Байден і Дональд Трамп влучно та майстерно використовують модальні дієслова на свою користь.

Хоча у цих двох політичних осіб трохи різна позиція та різне бачення ролі Штатів у цій війні, вони обоє талановито відмовляються від прямої відповіді на скандальні питання, маневрують від прямого визначення, пропагують власні думки та дають відмовки. Та в цьому їм допомагає не тільки політична мова та різноманітні засоби, які притаманні політичному дискурсу. Їм допомагають модальні дієслова.

Все ж таки, як ми зробили такий висновок?

Джо Байден категорично негативно налаштований проти президента Росії, усіляко підтримує президента України та позитивно ставиться на постачання зброї, тому той вживає модальні дієслова **will** (обіцянки, намір), **must** (чіткий обов'язок від боку мовця), **have to** (обов'язок, що витікає з обставин), **should** (підштовхування, доцільність).

Дональд Трамп, у свою чергу, має дещо «розмите» бачення ситуації в Україні, прямо не підтримує Росію, але й не захищає Україну, та при цьому

використовує здебільшого модальні дієслова **should** (докір), **have to** (обов'язок, що витікає з обставин) та **will** (намір, обіцянка).

Цікавим спостереженням є те, що Трамп не вживає категорично забарвленого дієслова **must**, що має на увазі суворий абсолютний наказ чи обов'язок саме через свою політичну позицію. Також вони використовують **should** для різних цілей – Трамп докоряв Європі за менше постачання зброї, Байден підштовхував американців гордитись своїм внеском у майбутню перемогу України. Проте вони обоє роблять обіцянки та виражають певну необхідність.

Отже, враховуючи все вище сказане та проаналізувавши промови цих двох політиків – теперішнього і колишнього президента Сполучених Штатів Америки – можна зробити висновок, що модальні дієслова є важливим капіталом для політичного дискурсу.

Висновки до розділу 2

1. У цьому розділі ми дали тлумачення поняттю «політичний дискурс» та роз'яснили його зв'язок з терміном «політична мова». Осягнули, чому саме це поняття є релевантним для нашого дослідження.

2. Навели приклад 2 цитат Президента України Володимира Зеленського і проаналізували як саме він маневрує у своїх промовах і українською, і англійською. Піддали ретельному аналізу модальне дієслово *shall*.

3. Проаналізували фрази Джо Байдена про російську агресію, російського президента та російсько-українську війну. Подивились чи справді він пропагує та маніпулює за допомогою модальних дієслів. Охарактеризували основні функції модальних дієслів *should*, *will*, *must* та *have to*. За допомогою цього, вияснили яка в нього політична позиція: чи вона відверта, сильна і категорична.

4. Розглянули цитати Дональда Трампа на інтерв'ю щодо російсько-української війни та власного ставлення до російського президента. Зробили

дослідження, що найуживанішими модальними дієсловами були will, should та have to. Проте, чітко підмітили, що використання їх було не в підтримку України, а оскарження допомоги США. Саме тому можна було зробити заключення про його політичну позицію – незрозумілу та нечітку – за допомогою модальних дієслів, що той використовує.

5. Ще раз підтвердили той факт, що за допомогою модальних дієслів і Джо Байден, і Дональд Трамп дають відмовки, маневрують та ухиляються від певних питань, маніпулюють слухачами їх промов та пропагують власні бачення щодо України.

6. Порівняли висловлювання двох президентів США – колишнього та чинного. Зрозуміли, що обоє майстерно вживають модальні дієслова для власних цілей, які притаманні політичному дискурсу. Зробили висновки щодо їх позиції у темі російсько-української війни.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Взявши до уваги теоретичне підґрунтя, що базувалось на основі багатьох авторів та їхніх видань, та власне проведене дослідження на основі ілюстративних джерел, можна зробити такі висновки:

1. Модальні дієслова є необхідним аспектом в граматиці англійської мови. Вони допомагають висловлювати думки мовців та дають можливість імплікувати додаткові думки та ідеї у сказаному.

2. Модальним дієсловам притаманне поняття «модальності», що означає не тільки ставлення мовця до ситуації, а також межу між реальним та нереальним. Саме цим ми підтверджуємо попередній пункт.

3. Модальні дієслова відрізняються від інших слів безліччю граматичних характеристик. Однак не всі ці граматичні ознаки пасують кожному модальному дієслову, потрібно бути обачними з певними з них, адже у тих бракує якась форма часу чи змінюється флексія.

4. У кожного модального дієслова є своє семантичне забарвлення, воно несе певну низку значень, які можуть бути абсолютно протилежними. Деякі модальні дієслова схожі за значенням, але у них різний рівень сили чи категоричності, або ж відповідності до ситуації.

5. Деякі модальні дієслова можна об'єднати в своєрідні групи за їхньою семантикою, але все рівно вони залишаються унікальними та не завжди є рівнозначними або рівно замінними.

6. Модальні дієслова несуть свої функції та є значущими у комунікації.

7. Через певні функціональні та семантичні особливості, не носії мови можуть робити помилки, вживаючи не те модальне дієслово, яке потрібно для змісту.

8. Політичний дискурс не випадково відокремлений в окрему категорію дискурсу, адже має свої особливості. Політики майстерно маневрують ним, використовуючи так звану політичну мову у своїх висловлюваннях.

9. Модальні дієслова є необхідним капіталом для політичного дискурсу, адже вони мають функцію імплікувати інше значення, при цьому не роблячи це відверто і прямо. Цей фактор є критично важливим для політичного дискурсу і його мови.

10. Президент України влучно імплементував цитату Вінстона Черчилля, коли той виступав перед членами уряду Великої Британії. Модальне дієслово *shall*, яке містилось у тій фразі, дало реченню іншого значеннєвого забарвлення, підсилило його думку і вплинуло морально на слухачів.

11. Теперішній президент США Джо Байден дав багато промов щодо теми російської агресії та російсько-української війни. У своїх промовах той використовує сильні та категоричні модальні дієслова. Дає обіцянки та показує намір допомогти Україні, висловлює власний обов'язок зробити попереднє та підштовхує своїх громадян підтримати його. Все це Байден робить за допомогою модальних дієслів.

12. Екс-президент Штатів Дональд Трамп також бере участь в інтерв'ю на цю тему і висловлює власну думку. Він спекулює на темі російсько-української війни, змушує американців вболівати за нього на виборах, виражає докір Європі за меншу допомогу Україні. Саме модальні дієслова стають Трампу в нагоді.

13. Модальні дієслова у цитатах цих двох політичних фігур несуть в собі інший функціонал, притаманний політичному дискурсу. Вони допомагають їм маніпулювати мораллю, пропагувати власні бачення та погляди, відмовляти від прямої відповіді на незручні питання та маневрувати від них.

14. Порівнюючи цитати Байдена і Трампа, можна зробити висновок про їхню власну політичну позицію. Проаналізувавши їх і використані модальні дієслова, можна впевнено сказати, що вони є майстрами політичного дискурсу.

Узагальнюючи все вище сказане, можна сказати, що не варто недооцінювати роль модальних дієслів у щоденній комунікації та політичному дискурсі, адже вони несуть власні наслідки та мають вплив на майбутні події.

РЕЗЮМЕ

У цій курсовій роботі на тему «Модальні дієслова в сучасній англійській мові: семантичний та функціональний аспекти», написаній Орос Марією Богданівною під кураторством Мусієнко Юлії Анатоліївни, було розглянуто вжиток модальних дієслів у політичному дискурсі на основі цитат екс- та чинного президентів США – Дональда Трампа та Джо Байдена. У цьому полягала основна мета роботи.

Цієї мети було досягнуто шляхом вирішення низки завдань. Автором було охарактеризовано граматичні, семантичні та функціональні аспекти модальних дієслів. Було розтлумачено поняття «модальності», що допомогло розглянути детально функції вжитих модальних дієслів у комунікації, а також на політичній арені.

Об'єктом дослідження стали 13 цитат двох американських політиків.

У першому розділі було детально описана відмінність модальних дієслів від інших дієслів на базі їх граматичних особливостей. Проаналізовано семантичне забарвлення кожного модального дієслова та розглянуто їх функціонал на щоденну комунікацію.

У другому розділі авторка зробила власне дослідження вирізок із інтерв'ю Дональда Трампа та Джо Байдена і проаналізувала причини використання певних модальних дієслів, вжитих у їх промовах (маніпуляція, відмовки, пропаганда).

Повний обсяг роботи – 34 сторінки. Для написання даної роботи було використано 18 літературних джерел та 5 джерел ілюстративного матеріалу.

Ключові слова: модальність, модальні дієслова, політичний дискурс, маніпуляція, пропаганда, семантичне забарвлення, функціональний аспект

SUMMARY

This term paper on "Modal Verbs in Modern English: Semantic and Functional Aspects", written by Mariia Oros under the supervision of Yuliia Musiienko, examines the use of modal verbs in political discourse based on quotes from the former and current US presidents, Donald Trump and Joe Biden. This was the main aim of the paper.

This aim was achieved by solving a number of tasks. The author characterised the grammatical, semantic and functional aspects of modal verbs. The concept of "modality" is explained, which helped to consider in detail the functions of the used modal verbs in communication, as well as in the political arena.

The object of the study was 13 quotes by two American politicians.

The first section describes in detail the difference between modal verbs and other verbs based on their grammatical features. The semantic colouring of each modal verb is analysed and their functionality in everyday communication is considered.

In the second section, the author conducts her own research on the excerpts from the interviews of Donald Trump and Joe Biden and analyses the reasons for the use of certain modal verbs in their speeches (manipulation, excuses, propaganda).

The full length of the paper is 34 pages. To write this paper, 18 literary sources and 5 sources of illustrative material were used.

Keywords: modality, modal verbs, political discourse, manipulation, propaganda, semantic colouring, functional aspect

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Войналович, Л. П. (2014). Засоби вираження об'єктивної модальності в англійській мові. *Сучасні лінгвістичні розвідки: надбання та перспективи: збірник тез наукових доповідей*, 12-13. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/14793>
2. Войналович, Л. П. (2017). Модальні дієслова для вираження необхідності в англійській мові. *Матеріали XXII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»*: Зб. наук. праць, (22), 353-355. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/28012>
3. Войналович, Л. П. (2013). Модальність як багатоаспектна лінгвістична категорія. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, (3), 28-32. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/14786>
4. Євченко, В. В. (2004). Recent modifications of the functional and communicative characteristics of english modals. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, (17), 143-146. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/1455>
5. Касіян, Г. В. (2015). Мовленнєвий етикет як засіб реалізації комунікативних стратегій у суспільно-політичному дискурсі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, (77), 258-263. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/17324>
6. Котнюк, Л. Г. (2018). Модальні дієслова як засоби вираження припущення в газетному дискурсі англійської мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*, 1(87), 92-96. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/27279>
7. *Майже половина американців підтримують надання допомоги Україні від США або вважають її недостатньою — опитування.* (б. д.). *Новини України та Світу. Головні і останні новини - NV.* <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/pidtrimka-dopomogi-ukrajini-u-ssha-bilshistshvalyuyut-i-vvazhayut-dopomogu-nedostatnoyu-50375036.html>

8. Ніконова В. Г., & Гарбар І. О. (2016). *Англійська грамати́ка: теорія і практика : безособові форми дієслова. Модальні дієслова*. Вид. центр КНЛУ. <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/173>
9. Перішко, І. В., Велика, А. М., & Птуха, В. А. (2023). Модальності в англійській мові: теорія та семантика. *Вісник науки та освіти*, 8(14), 258-267. <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/37953>
10. Петренко В. (2017). Особливості визначення політичної мови. *Політичний менеджмент*, (2), 16 – 24. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/8789>
11. Самойлова І. В., & Подвойська О. В. (2016). *Лексичні особливості політичних промов*. Філологічні науки.
12. Adams, P. (2022). 'Shame on you': How President Zelensky uses speeches to get what he needs. BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60855280>
13. Bybee, J. L., Perkins, R., & Pagliuca, W. (1994). *The Evolution of Grammar: Tense, Aspect, and Modality in the Languages of the World*. University of Chicago Press.
14. Coates, J. (1995). *The Claims of Common Sense: Moore, Wittgenstein, Keynes and the Social Sciences*. Cambridge University Press.
15. Hall, D., & Foley, M. (2003). *Longman Advanced Learners' Grammar*. Langensch.-Hachette, M.
16. Huddleston, R., & Pullum, G. K. (2002). *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge University Press.
17. Merriam-Webster. (б. д.). Merriam-Webster.com dictionary. <https://www.merriam-webster.com/>
18. Van der Auwera, J. (2019). *Modality*. Oxford Research Encyclopedia of Linguistics.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. *Втома від війни, зміни у військовій стратегії та чи можливі мирні переговори. Про що розповів Зеленський в інтерв'ю NBC - BBC News Україна.* (2023). BBC News Україна. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cqqrpv759kyuo>
2. *Конституція України.* (б. д.). Офіційний вебпортал парламенту України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
3. *CONSTITUTION OF UKRAINE.* (б. д.). <https://rm.coe.int/constitution-of-ukraine/168071f58b>
4. *READ: Transcript of CNN's town hall with former President Donald Trump* / CNN Politics. (2023). CNN. <https://edition.cnn.com/2023/05/11/politics/transcript-cnn-town-hall-trump/index.html>
5. *Remarks by President Biden and President Zelenskyy of Ukraine in Joint Press Conference* / The White House. (б. д.). The White House. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/12/13/remarks-by-president-biden-and-president-zelenskyy-of-ukraine-in-joint-press-conference-2/>